

Hodnocení diplomové práce

Adam Tománek

Název projektu: Děda Staňa Tománek

Adam Tománek je jedním z prvních absolventů našeho ateliéru, které jsme do magisterského studia i samy přijímaly. Přišel k nám z brněnské FaVU z ateliéru malby, kde se věnoval tvorbě rozsáhlých celků se sociální a enviromentální tematikou. Často za využití odpadových materiálů (vnitřních stran krabic od džusu nebo rostlinného mléka) – realizoval například sérii obrazů popisující příběh konkrétní uklízečky, která si jde zažádat o zvednutí platu, protože není možné z jejího platu jako svobodná matka několika dětí vyžít. Příběh této ženy ovšem nijak neexploatuje, maluje prázdné chodby v továrně, kterými si (patrně) žena jde pro své zvýšení platu.

Podobně maloval i zážitky z chladících boxů v supermarketech, kam si chodil nakoupit a osvěžit se, když v létě brigádně pracoval na stavbě. Během svého studia malby se také seznamoval s médiem performance, když například plnil obrovské plastové pytle v lese čerstvým vzduchem a odnášel je do centra města na prodej.

Během studia v našem ateliéru rozpracoval několik svých dřívějších celků do formy výstav – v galerii Umakart vystavil dřeváky s hřebíky, na které ve městě při chůzi sbíral odpadky, pro galerii Artwall (a festival Šrámkova Sobotka) rozpracoval sérii, v které performativně zkoumal stále teplejší městský prostor pomocí jednoduchého aktu hledání a využívání i těch nejmenších stínů.

Kromě těchto výstav se věnoval socialistické architektuře a urbanismu – průzkumu pražských sídlišť a vzduchotechniky v metru, která připomíná vesmírné stanice. Spojení vzduchotechniky a vesmírné stanice zpracoval v textu a videu, které vystavil společně s Jakubem Tajovským v brněnské Galerii FaVU.

Další semestr pracoval se zbytkovým teplem v paneláku, kde v té době bydlel. Využíval ho k tajnému pěstování květin, které před stěhováním umístil na chodbu paneláku a položil tak základ samostatně se rozrůstající květinové výzdobě.

Během svého studia strávil semestr stáží na vídeňské Akademii, kde realizoval video Час Втекти (Time to escape) zabývající se zkušenostmi uprchlictví a specifiky východní Evropy, kde poprvé pracoval podobnými postupy, které používá i ve své diplomové práci.

Další semestr byl na stáži v našem spřáteleném ateliéru Malba 3 na AVU, aby si ještě před koncem studia více naučil o svém prvotním médiu.

V roce 2021 byl oceněný v rámci Ceny kritiků za mladou malbu.

Adam je ambiciózní umělec, který se propisuje na naši uměleckou scénu. Aktivně vystavuje, má velký zájem o současné umění a v ateliéru byl vždy aktivním členem, který rád zkoušel různá média, zajímal se o ateliérové aktivity a výjezdy a účastnil se i některých kolektivních performance. V těch se ukazuje jeho specifická, zkoumavá, klidná, úsporná, ale silná a stabilní performerská persona.

Na své diplomové práci začal Adam pracovat před rokem, když se rozhodl část léta strávit u svého dědy na Moravském Slovácku. Chtěl dokumentovat dědovu osobnost, jeho myšlenky a názory na různá současná témata a jeho svérázný a optimistický přístup k životu.

Děda Staňa Tománek má osmdesát pět a je aktivnější, než většina z nás – denně cvičí, jezdí na kole, pracuje na zahradě a kolem domu, rybaří, chodí na fotbal, chodí na rande s přítelkyní a když hraje dechovka, tak tancuje klidně až do rána. Zosobňuje velmi specifický typ maskulinity, která se jen tak nevidí – muže citlivého, aktivního, nezdolného, zvědavého a obětavého, který se neobává genderových nebo věkových stereotypů, sám si navaří a vypere, nebojí se mluvit o emocích a zároveň velmi otevřeně uvažuje o aktuálních ekologických problémech.

Do toho kutí, opravuje a vymýšlí řešení na nejrůznější zádrhly – například si vymyslel zavařování v práci nebo kvůli klimatickým změnám musí ve stále teplejším létě spát ve sklepě.

Během několikaměsíčního natáčení nashromáždil Adam velké množství materiálu, které během posledního roku studia zpracovával a třídil, aby vybral ta pro něj nejdůležitější témata a sestříhal je do působivého portréту. Samotný proces natáčení byl pro Adama náročný, ukázalo se, že děda neposedí a je ochotný si povídat jen u práce. Adam tedy musel celé léto následovat dědův životní rytmus, vstávat s ním, cvičit s ním, pracovat na zahradě a v dílně, chodit na fotbal a k muzice a u toho ještě natáčet. Proces natáčení byl tedy performativním aktem. Jsme přesvědčené, že výsledku velmi napomohl a učinil ho autentickým.

Během celodenní činnosti se Adam dědy zvědavě vyptává na témata, která ho nejvíce zajímají – zjišťuje nejrůznější detaily z dědova válečného dětství, vyptává se na krajinu a jak se měnila. Skrze volná vyprávění se dozvídá dědovy názory na ekologii, klimatickou změnu, oteplování, ale taky na válku a násilí.

Adam zároveň velmi citlivě zachycuje smutnou paralelu války a klimatické změny a dědovu schopnost fungovat v krizi – děda, který se v dětství schovával v krytu před bombami, se nyní ve stáří opět schovává ve sklepě před horky.

Adamovo video je působivým mezigeneračním svědectvím, referuje o dědově síle, houževnatosti, radosti ze života, vitalitě a kutilské samostatnosti, která je tolik vlastní jeho generaci. Zajímavě a mimochodem video také hovoří o tělesnosti, úctě, péči a radosti z funkčního těla. Celek zaujme jiným vnímáním času, než je běžné v dnešní době. Z videa číší dědova poklidnost a soustředění. Schopnost naplno prožít přítomnost a radovat se z drobných věcí. Určitá moudrost a pokora vůči životu jako procesu vzniku a zániku. Děda je krásným, autentickým a nadčasovým vzorem maskulinity.

Adam během střihu pečlivě revidoval materiál, vyřazoval zbytné scény a do poslední chvíle čistil video od pasáží matoucích nebo nesrozumitelných.

Povedlo se mu dosáhnout velmi přístupného, srozumitelného a stále poetického celku se silným environmentálním poselstvím. A vešel se tam nakonec i Adamův oblíbený Krabathor!

Kvalitní a citlivou práci hodnotíme stupněm 1.

Kateřina Olivová a Darina Alster